DOI No: <http://dx.doi.org/10.29228/Joh.42801>

Makale Türü: Araştırma makalesi
Geliş Tarihi: 08.04.2020
Kabul Tarihi: 09.08.2020
On-line Yayın: 31.08.2020

Article Type: Research article
Submitted: 08.04.2020
Accepted: 09.08.2020
Published Online: 31.08.2020

Atıf Bilgisi / Reference Information

Türkyılmaz, H., Canbulat, T., Arapoğlu, H. & Çıraklı, Y. (2020). Toplumsal Değerlerin Aktarılmasında Farklı bir Yöntem: İzcilik. *Journal of History School*, 47, 2901-2915.

TOPLUMSAL DEĞERLERİN AKTARILMASINDA FARKLI BİR YÖNTEM: İZCİLİK¹

**Hilmi TÜRKİYILMAZ², Tuncay CANBULAT³, Halit ARAPOĞLU⁴ &
Yaşar ÇIRAKLI⁵**

Öz

Değerler, toplumsal birlik ve beraberliği sağlayan ve bu birlik ve beraberliğin uyumlu ve devamlı hale gelmesini temin eden en önemli unsurlardan biridir. İnsanın hayatına yön veren ve onun hayatını inşa eden değerler, aynı zamanda insanın anlam arayışına katkı sunan faktörlerdir. Bu bakımdan değerler kültürel anlamda hem bireyin hem de toplumun temel yapıtaşlarını meydana getirirler. Bilim, teknoloji, kitle iletişim araçları vb. faktörlerin de etkisiyle, son yıllarda toplumsal alanda hızlı değişimler meydana gelmiştir. Bu değişimler arasında “toplumsal bozulma” olarak nitelendirilebilecek farklılaşmaların da olması, okullarda değerler eğitimi konusunu gündeme getirmiştir. Bu amaçla son yıllarda değerlerin bireylere nasıl aktarılacağı hususunda araştırmalar yapılmış ve buna uygun eğitim programları geliştirilmeye başlanmıştır. Değerlerin aktarılmasında, aile,

¹ Bu araştırma Uluslararası Eğitim ve Değerler Sempozyumunda (ISOEVA-2017) sözlü bildiri olarak sunulmuş olup, güncel alanyazınla desteklenerek son hali verilmiştir. Makale yazımı yazar etki oranı: 1.yazar: %40, 2.yazar: %20, 3.yazar: %20, 4.yazar %20

² Öğr.Gör.Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, hilmiturkyilmaz@gmail.com, Orcid: 0000-0001-7490-6612

³ Doç. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi, tuncaycanbulat@gmail.com, Orcid: 0000-0001-6616-1948

⁴ Öğretmen, Nevşehir MEM, halitarapoglu@gmail.com, Orcid: 0000-0003-4643-6953

⁵ Öğretmen, Adana MEM, cirakliyasar@gmail.com, Orcid: 0000-0001-6845-1578

okul, evre gibi çok farklı boyutlar sürece dâhil olduğundan, değerler eğitiminde farklı yöntem ve uygulamaların geliştirilmesi gerekmektedir. Zira yapılan araştırmalarda, telkin yönteminin değer Ğretiminde fazla etkili olmadığı görülmektedir. Buradan hareketle bu araştırmada izcilik faaliyetlerine iki yıl boyunca katılan imam hatip ortaokulu Ğrencilerinin insani değerleri ve doğa sevgisi değerine yönelik tutumlarının izcilik faaliyetlerine katılmayanlara göre değişip değişmediği ortaya konulmuştur. Araştırma son-test kontrol gruplu deneysel desene göre 35 deney grubu ve 30 kontrol grubu öğrencisiyle yürütülmüştür. Araştırmada veriler Dilmaç (2007) tarafından geliştirilen “İnsani Değerler leği” ve Tahiroğlu (2011) tarafından geliştirilen “Doğa Sevgisi Tutum leği” ile toplanmıştır. Toplanan veriler SPSS 23.00 ile analiz edilmiştir. Araştırma bulgularına göre izcilik faaliyetlerine katılan imam hatip ortaokulu Ğrencilerinin insani değerleri ve doğa sevgisi değerine yönelik tutumları izcilik faaliyetlerine katılmayan imam hatip ortaokulu öğrencilerine göre anlamlı düzeyde izci grubu lehine farklı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu araştırmanın değer kazanımında izcilik faaliyetlerinin etkisinin belirlenmesine ve toplumsal değerlerin aktarılmasında farklı yöntemlerin gündeme gelmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal Değerler, Değer, Değerler EĞitimi, İzcilik, Sosyalleşme.

A Different Method for Transfer of Social Values: Scouting

Abstract

Values are one of the most important elements that provide social unity and solidarity and ensure that this unity and solidarity become harmonious and permanent. The values that shape and build the life of man are also factors that contribute to the search for meaning. In this respect, values constitute the basic building blocks of both the individual and the society in a cultural sense. Science, technology, mass media, etc. with the influence of factors, rapid changes have occurred in the social field in recent years. The existence of differentiations that can be described as “social disruption” among these changes brought the issue of values education to the agenda. For this purpose, studies have been carried out on how to transfer values to children and appropriate educational programs started to be developed. Since many different dimensions such as family, school, environment are involved in the transfer of values, different methods and practices should be developed in value education. Because, it is seen in studies that suggestion method is not very effective in value teaching. From this point of view, in this study, it is revealed whether the attitudes of the imam hatip secondary school students who participated in the scouting activities for three years changed their values towards the human values and nature love value according to those who did not participate in scouting activities. The research was conducted with 35 experimental group and 30 control group students according to the experimental design with post-test control group. The data in research were collected with “Human values scale” developed by Dilma (2007) and " Nature love attitude scale" developed by Tahiroğlu (2011). The collected data were analyzed with SPSS 23.00.

According to the findings of the study, it was concluded that the attitudes of the imam hatip secondary school students who participated in the scouting activities towards the human values and the value of love of nature were significantly different in favor of the scout group compared to the imam hatip secondary school students who did not participate in the scouting activities. It is thought that this research will contribute to the determination of the impact of scouting activities on the appreciation of the value acquisition and the introduction of different methods in the transfer of social values.

Keywords: Social Values, Value, Values Education, Scouting, Socialization.

GİRİŞ

Pozitivist bilgi ve bilim anlayışı temelinde şekillenen modern eğitim anlayışı uzun yıllar, dayandığı temel felsefe gereği değerler konusunda dışlayıcı bir tavır ortaya koymuştur. Bu bakımdan gerek eğitim müfredatlarında gerekse bilimsel araştırmalarda değerlere yer verilmemiştir. Çünkü pozitivist bilgi ve bilim anlayışına göre bilim objektif ve rasyoneldir; değerler ve değer yargıları ise sübjektif ve irrasyoneldir başka bir ifade ile hissidir. (Habermas, 2003: 2). Bu bakımdan değer yargılarına başvurmak, öznelliğe hatta keyfiliğe yol açmaktır. Başka bir ifade ile bilimsel pozitivist perspektif, bilimsel nesnelliğin, ancak değerlerden bağımsız ve yansız olmakla sağlanabileceğini vurgulamıştır (Lickona, 1993: 6; Özensel, 2003: 218-219). İşte bu perspektif sebebiyle hem eğitim müfredatlarında hem de bilimsel araştırmalarda “değer” kavramlarına fazla yer verilmemişti.

Fakat yirminci yüzyılın ikinci yarısından itibaren Avrupa’da pozitivistlikte yoğun eleştiriler yöneltilmesi ve modern toplumun sosyal ve ahlaki değerler noktasında ciddi problemler ve gerilim alanlarıyla karşı karşıya kalması değerler ve eğitimi konusunu gündeme getirmiştir (Kenan, 2009: 275). Gençlerde yaygınlaşan uyuşturucu bağımlılığı, cinsel düşkünlükler, erken hamilelik, intiharlar, boşanma oranlarının yükselmesi, ailenin parçalanması, genç intiharları gibi toplumsal anlamda çöküşü işaret eden gelişmelerden bazıları burada hatırlanabilir. İşte bu ve benzeri olumsuz gelişmeler karşısında anne-babalar, eğitimciler ve toplum liderleri, okulların ahlak ve değer eğitimi konularında görev üstlenmesini dile getirmeye başlamışlardır (Kirschenbaum, 1992: 772; Lickona, 1993: 8-10.)

Gelinen noktada değerler konusu önem kazanmış, hem eğitim müfredatlarına girmiş hem de bilimsel araştırmaların konusu haline gelmiştir (Kirschenbaum, 1992: 772-773; Kirschenbaum, 2000: 4; Aydın, 2010: 16). Bu süreçte başta okul müfredatları olmak üzere okul yönetimi, eğitimcilerin

sorumlulukları, öğrencilerden beklenenler, öğrencilerin beklentileri gibi pek çok konuda değişim ve dönüşüm yaşandığı görülmektedir.

Dinden ekonomiye, eğitimden sosyolojiye kadar birçok alanda kullanılan değer kavramı ele alınan her bir disiplin içinde farklı olarak ele alınmış ve tanımlanmıştır. İlk olarak Znaniecki tarafından sosyal bilimlere kazandırılan “değer” kavramı Latince “valere” kökünden gelmekte olup “kıymetli olmak” veya “güçlü olmak” anlamlarına gelmektedir. (Bilgin, 1995: 83)

Türk Dil Kurumu’nun (TDK, 2020) sözlüğünde değer kavramı; “bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, meziyet, kıymet; bir ulusun sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerlerini kapsayan maddi ve manevi öğelerin bütünü” olarak tarif edilmektedir. Çağdaş sosyoloji sözlüğünde ise değer, “zel eylemleri ve amaçları yargılamada temel bir standart sağlayan ve bir grubun üyelerinin güçlü duygusal bağlılıklarıyla oluşmuş soyut, genelleştirilmiş davranış prensipleri” olarak tanımlanmaktadır (Theodorson ve Theodorson, 1979: 455).

Değerlerin kaynağı ne olursa olsun, bir biçimde sosyaldir. Bu bakımdan onların öğrenilmesi, rol öğrenmesi şeklinde tezahür eden bir sosyal öğrenmedir (Güngör, 1993: 70). Değerler pek çok kişi tarafında paylaşılır, ciddiye alınır (Fichter, 1990:132), kültür içerisinde şekillenir, birey tarafından iselleştirilmek suretiyle hayat bulurlar. Onlar insan davranışları için bir ölçü ve standart ortaya koyduklarından (Gökçe, 1994: 133), insanların birlikte yaşamalarının temel koşullarındandır (Çelebi, 2010: 9-11). Rokeach’ a göre de değerler bireyi belli bir pozisyon almaya sevkederler. Hatta olumsuz eylemlere bile rasyonelite kazandırırılar (Bilgin, 1995: 84).

Değerler bu özellikleriyle bireylerin yaşamının derinlerine nüfuz ederek, her gün tecrübe edilen gerçekliğin önemli bir parçasını oluştururlar. Birey ve toplum hayatına yapı ve yn verirler. Bu anlamda beşer varoluşu anlamlandırmada katkı sağlarlar. Bazı motivasyonları oluşurmada, nesneleri kavramada ve dşnmde kişilere yol gösterirler. Bu açıdan değerler bireyin toplumsal hayata intibak etme sürecinde onlara bir güvenlik, anlamlılık, amaçlılık ve geleceğe yönelimlilik duygusu kazandırırılar (Kilby, 1993: 59; Özensel, 2003: 229).

Değerler bir bakıma birey ve toplum hayatının gayeleridir (Güngör, 1993: 84). Onun için bütün toplumlar, toplumun devamını sağlayan ortak düşünce ve ahlaki ilkeleri içermesi sebebiyle, hem toplumun iyiliği hem de bireyin mutluluğu için değerleri, toplumun yeni üyelerine kazandırmaya alışırılar (Ekşi ve Katılmış 2011: 11). Bu sebeple milletler, bireylerin belli değerlerin farkına varması, onları

içselleştirmesi, yeni değerler üretebilmesi ve şahsiyetini bunlara göre şekillendirerek değerleri davranışlarında göstermesi için eğitime önem verirler. (Yeşil ve Aydın, 2007: 71).

Bilindiği gibi tarih boyunca eğitimin iki önemli hedefi vardır. Öğrencilerin akademik başarılarını yükseltmek bunun yanında iyi bir insan/vatandaş olması için öğrencilere iyi karakter özelliklerini kazandırmak. Bu açıdan bakıldığında değerlerin eğitim ve öğretimi dünyanın her tarafında okulun hedefleri arasında yer almaktadır (Lickona 1993: 16; Ryan 1993: 16).

Bu bağlamda Türk Milli Eğitimin amaçlarının belirlendiği 1973 tarih ve 1739 sayılı “Milli Eğitim Temel Kanunu”na bakıldığında genel amaçlar; “Türk Milletinin bütün fertlerini.... Türk milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren yurttaşlar... olarak yetiştirmek” şeklinde ifade edilmiştir. Buradan da anlaşıldığı gibi, bireylere iyi karakter özellikleri kazandırmak suretiyle iyi yurttaşlar yetiştirme noktasında değerler önemli bir yer tutmaktadır. Bu bağlamda Milli Eğitim Bakanlığı öğretim programları (2018) incelendiğinde değerlerin, Türkçe, Sosyal Bilgiler, Hayat Bilgisi, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Fen ve Teknoloji, Vatandaşlık ve Demokrasi Eğitimi gibi derslerin içinde yer aldığı görülmektedir. Söz konusu derslerde değerler ya müstakil bir başlık olarak ele alınmış ya da programın içine serpiştirilmiştir.

Değer aktarma ve kazandırma sürecinin istenilen düzeye ulaşması için değerlerin ezberletilmesi ya da içeriğinin öğretilmesi yeterli değildir. Zira değerlerin bireyin davranışlarına yön verebilmesi için onların benimsenip içselleştirilmesi, bireyin değerlerin üzerinde durduğu hususları bizzat keşfederek öğrenmesi ve bunları davranışlarında göstermesi gerekmektedir (Ekşi ve Katılmış 2011: 13).

Değer kazandırma sürecinde şüphesiz birçok yol bulunmaktadır. Bunlardan birinin de izcilik uygulamaları olduğu söylenebilir. Zira Türk Milli Eğitiminin genel amaç ve hedefleri ile izcilik amaç ve hedefleri karşılaştırıldığında benzer hedefler doğrultusunda faaliyet gösterdikleri görülmektedir.

Uluslararası ve üniformalı bir gençlik çalışması olan izcilik, “çocuk ve genci tam anlamıyla topluma yararlı, insanları seven, onlara yardım eden, doğayı ve çevreyi koruyan, vatanına yararlı, iyi bir insan olma sanatı” olarak tanımlanmaktadır. Bu anlamıyla izcilik, çocuk ve gencin karakterini geliştirmek suretiyle aile ile okul eğitimleri arasında kalan boşlukları doldurma işlevi görür.

Kişi yi iyi bir insan, iyi bir vatandaş olarak yetiştirmek suretiyle daha iyi bir dünyanın inşasına yardımcı olmaya çabalayan, eğitici özelliği olan bir çalışmadır.

Milli Eğitim Bakanlığı rgn ve Yaygın Eğitim Kurumları İzcilik Yönetmeliği'nde izcilik faaliyetlerinin amacı řu şekilde ifade edilmektedir:

“Bu faaliyetlere katılan ocuk veya genci: yurduna, milletine ve Atatürk ilkelerine bağlı, bütün insanlara karşı dürüst ve iyi duygulu, iyi karakterli ve toplum içinde yapıcı ruha sahip, kanun, nizam, talimat ve emirlere uyan, saygılı disiplinli, özveri sahibi, toplum ve evre kalkınmasına hizmet eden, kendisi için gerekli el becerilerine sahip, kendine güvenen, sorumluluk almaya hazır, sağlıklı ve olumlu düşünen, doğa ve kültür eserlerini seven koruyan, bir yurttaş olarak yetiştirmektedir.” (Milli Eğitim Bakanlığı rgn ve Yaygın Eğitim Kurumları İzcilik Yönetmeliği, 1992)

İzcilik teşkilatına giren herkes;

“Tanrıya ve vatanıma karşı vazifelerimi yerine getireceğime, izcilik töresine uyacağıma, başkalarına her zaman yardımda bulunacağıma, kendimi bedence sağlam, fikirce uyanık ve ahlâka dürüst tutmak için elimden geleni yapacağıma şerefim üzerine ant içerim.” şeklinde ifade edilen ‘izci andı’ nı içerek faaliyetlere başlamaktadır. (İzcilik Federasyonu Başkanlığı 1996: 16)

Söz konusu andda geçen ve her izcinin uymakla yükümlü olduğu izcilik töreleri (ilke) ise şöyle ifade edilmektedir: “İzci, sözünün eridir, şeref ve haysiyetini her şeyin üstünde tutar. Yurduna, milletine, ailesine ve izci liderlerine sadıktır. Başkalarına yardımcı ve yararlı olur. Herkesin arkadaşı ve bütün izcilerin kardeşidir. Herkese karşı nazıktır. Bitki ve hayvanları sever ve korur. Büyüklerinin sözünü dinler, kklerini sever ve korur. Her türlü şartlar altında neşeli ve güler yüzlüdür. İzci, cesurdur ve tutumludur. Fikir, söz ve hareketlerinde açık ve drsttir.” Buradan da anlaşıldığı gibi izci andı ve tresi, izcinin görevlerini ve ondan beklenenleri anlatmasının yanında onun iyi bir insan ve vatandaş olabilmesi izcilere rehberlik etmektedir.

Bunların dışında bir de izci basamaklarına göre belirlenmiş “Yavrukurt çok çalışır”, “İzci daima hazırdır”, “Ergin izci topluma hizmet eder” gibi parolaları bulunmaktadır. İzciliğin sloganı ise: “Her gün en az bir iyilik” yapmak şeklinde ifade edilmektedir. Parola ve slogan ikisi birlikte düşünüldüğünde bunlar izcinin yardım etme istek ve eğilimini ortaya koymaktadır (İzcilik Federasyonu Başkanlığı, 1996: 16-17). Buraya kadar anlatılan özellikler dikkate alındığında ile izciliğin, doğrudan öğretimden farklı olarak uygulamalı bilgi ve beceri kazandıran eğitim karakterinin daha baskın olduğu faaliyet olduğu söylenebilir.

Toplumsal Değerlerin Aktarılmasında Farklı Bir Yöntem: İzcilik

İzcilik Federasyonu Başkanlığı tarafından yayınlanan El Kitabı'nda izcilere sosyal problemlerin çözümünde görev alarak yardımcı olmaları, toplumsal değişim ve dönüşümde sorumluluklar üstlenmeleri için bazı tavsiyelerde bulunmaktadır.

“İçinde yaşadığın toplum farklı görüşten, inançtan, eğitimden ya da ırktan da olsa, tüm bireylerinin birlikte uyum içinde yaşayabileceği bir yer olmalıdır. Toplumu böyle bir topluma dönüştürebilmek için yapman gereken üç şey: İçinde yaşadığın toplumu tanımak. Toplum yaşamında yer almak, topluma katılmak. Ondan gurur duymak ve daha da gelişmesi için bir şeyler yapmak” (İzcilik Federasyonu Başkanlığı, 1996: 231-232).

Açık hava etkinliği olarak adlandırılan izcilik okullardan farklı olarak yaşayarak öğrenme metodunu benimsemiştir. Okul uygulanan öğretim programlarıyla, bireyi tek başına hayata hazır hale getirmede, hayatta karşısına çıkacak problemlerin neler olduğunun ve karşılaşıldığında ise nasıl bir davranış göstermesi gerektiğinin verilmemesi nedeniyle yetersiz kalabilir. Bu eksiklik, toplumsal hayatın gerektirdiği bazı bilgi, beceri ve alışkanlıkların bireylere doğrudan yaparak ve yaşayarak verilmesiyle giderilebilir (Coşkun, 2011:6). İzcilik etkinlikleri sırasında birey kendini deneme ve bireysel olanaklarını tanıma şansına sahip olur. Özellikle kamplarda ve açık hava çalışmalarında izci, kendini ve doğayı tanır, yaratıcı yönü gelişir (Kutlu, 2001: 10).

İzcilik hareketini 1908 yılında başlatan Baden Powel, belli becerileri kazanmak için zaman ve emek harcayan her çocuğun ödüllendirilmesi gerektiğini düşünerek izci üniforması üzerine takılan bir işaret geliştirmiştir. Bu işaret diğer izcilere, işareti takan izcinin neyi başardığını göstermektedir. Böylece izcilik çalışmaları içine “işaret sistemi” girmiş ve eğitimin bir parçası haline gelmiştir (İzcilik Federasyonu Başkanlığı, 1996: 233). Bu sistem, çocukları başkaları ile yarıştırmadan, bireyin kendi ilgi, istek, yetenek ve gayretine bağlı olan bir öğretim ortamı ve sürecinin oluşmasını sağlamaktadır.

Çocuk ve gençleri sahip olduğu özellikleriyle bir bütün olarak ele alan izcilik, onların boş zamanlarını uygun etkinliklerle değerlendirilmesini sağlayan, ruh ve beden sağlıklarını geliştiren bir eğitim aracıdır. Bu yönüyle izcilik, uygulamalı olarak bilgi ve beceri kazandıran bir eğitim özelliği taşımaktadır. Bu sebeple de izcilik bütün ülkelerde öğretimi destekleyen bir etkinlik olarak görülmüş ve okullara bağlı izcilik teşkilatları oluşturulmuştur (Güven, 2003: 66). İzciğin okul eğitimini destekleyen önemli bir uygulama olmasının yanında, gençlerin bedensel, ruhsal ve sosyal gelişimlerinin gelişimlerine yardım ederek sosyalleşmelerinde etkili olduğu söylenebilir (Çiftçi, Olaç, Aksakal, Yaman, 2015:427-428; Güven, 2003: 65).

İzciliğın amaç ve işlevleri göz önüne alındığında etkinliğe katılan bireylerin, doğal yaşamın ve tarihi eserlerin korunması hususunda olumlu tutum geliştirmesinde ve iyi insan olma özelliğini kazanmasında izciliğın etkili olması beklenmektedir (Bıyık, 2001: 54). Benzer araştırmalarda da izciliğın, izci öğrencilerin diğeri öğrencilere göre sahip oldukları değerleri davranışa ve tutumlarına yansıtımalarında daha etkili olduğu sonucuna ulaşıldığı raporlanmaktadır (Çiftçi, Olaç, Aksakal ve Yaman, 2015; Malkoç, 2010).

Başka bir ifade ile izciliğın amaç, işlev ve uygulamalarına bakıldığında, değerler öğretiminde önemli katkıları olduğu söylenebilir.

Okul içi ve okul dışı uygulamaları, gezi ve ziyaretleri, kampları ile izcilik adeta bir yaşam biçimidir. Çeşitli etkinlikler yoluyla izcilik; sağlıklı, mutlu ve birlikte yaşamayı bilen, sorumluluk sahibi, kendine güvenen, yaratıcı, üretken, yardımlaşma ve paylaşmaya açık, hoşgörölü, ulusal ve kültürel değerler ile demokratik yaşamın gerektirdiği davranışları benimseyen, milli ve manevi bilinci yüksek, vatanını ve milletini seven, doğayı koruyan bireyler yetiştirmeye çaba göstermektedir. Kısaca izcilik faaliyetlerinin temelini değerler eğitiminin oluşturduğu söylenebilir. Onun için bu çalışmada izcilik faaliyetlerine katılan ve katılmayan öğrencilerden hareket edilerek izciliğın değerler eğitiminde herhangi bir katkısının olup olmadığı tespit edilmeye çalışılmıştır.

Problem Durumu

Bu araştırmanın problemi, toplumsal değerlerin bireylere aktarılmasında izcilik uygulamalarının farklı bir yöntem olup olmadığının tespit edilmesidir. Bu amaçla izcilik uygulamalarının öğrencilerin insani değerler ve doğa sevgisi tutumlarına etkisini belirlemek ana problem olarak belirlenmiştir.

Araştırmanın alt problemleri ise İmam hatip ortaokulu öğrencilerinin;

- 1) İnsani değerler puanları ne düzeydedir?
- 2) İnsani değerler son test puanlarında deney ve kontrol grubunda olmalarına göre anlamlı bir farklılık var mıdır?
- 3) Doğa sevgisi tutum puanları ne düzeydedir?
- 4) Doğa sevgisi tutumu son test puanlarında deney ve kontrol grubunda olmalarına göre anlamlı bir farklılık var mıdır?

YÖNTEM

Bu araştırmada 2015-2016 ve 2016-2017 eğitim öğretim yıllarında (yaz ayları dahil) izcilik faaliyetlerine katılan imam hatip ortaokulu öğrencilerinin insani değerler ve doğa sevgisi tutumlarının izcilik faaliyetlerine katılmayanlara

göre nasıl olduğu ortaya konulmuştur. Araştırma karşılaştırmalı eşitlenmemiş son test kontrol gruplu yarı deneysel desene göre yürütülmüştür. Bu modelde birbirine benzer iki grup belirlenir. Ön test yapma imkanı ya da gereksinimi olmayan durumlarda bu araştırma modeli kullanılır. Tek grup son test desenine benzerdir. Tek grup son test desenine ilave olarak karşılaştırma ya da kontrol grubu (işlem görmeyen ya da farklı bir işleme tabi tutulan) vardır. Bu modelde bir gruba işlem uygulandıktan sonra bağımlı değişken incelenir (son-test üzerinden) bu inceleme eş zamanlı iki gruba son test uygulanarak gerçekleştirilir (Karasar, 2006). Modelin simgesel görünümü Tablo 1’de verilmektedir.

Tablo 1

Denel İşlem Simgesel gösterim

Tablo 1’de görüldüğü üzere A grubu olarak belirtilen grup B grubundan farklı olarak izcilik eğitimi almış, sürecin sonunda ise son test uygulaması yapılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırma Adana ilinde yapıldığından gerekli etik rapor ve izinler Adana İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nden alınmıştır. Çalışma Adana ilinde okuyan bir imam-hatip ortaokulundan öğrencilerce yürütülmüştür. İzcilik faaliyetlerinin etkililiğini test etmek için son test kontrol gruplu deneysel desene göre faaliyetlere katılan 35 öğrenciden oluşan deney grubu (22 erkek 13 kız) ve aynı okuldan seçkisiz olarak belirlenen 30 öğrenciden oluşan kontrol grubu (19 erkek 11 kız) öğrencisi çalışma grubunu oluşturmuştur.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada imam hatip ortaokulu öğrencilerinin değerleri Dilmaç (2007) tarafından geliştirilen “İnsani Değerler Ölçeği” ile toplanmıştır. Ölçek 42 maddeli 5’li likert tipi bir ölçektir. Ölçekten 42 ile 210 aralığında puan

alınmaktadır. Puanların yükselmesi insani değerlerin iyi düzeyde olduğunu göstermektedir. Ölçeğin geçerlik ve güvenirlik çalışmaları yapılmış olup; ölçek 6 boyutlu ve tek bir ölçek olarak değerlendirilebilmektedir. Ölçeğin tüm ölçek için Cronbach Alpha Güvenirlik Katsayısı .92 olarak bulunmuştur.

Araştırmada imam hatip ortaokulu ğrencilerinin doğa sevgileri ise Tahiroğlu (2011) tarafından geliştirilen “Doğa Sevgisi Tutum leği” ile toplanmıştır. Ölçek 18 maddeli likert tipi bir ölçektir. Ölçekten 15 ile 90 aralığında puan alınmaktadır. Puanların yükselmesi doğa sevgisi tutumlarının yüksek düzeyde olduğunu göstermektedir. Ölçeğin geçerlik ve güvenirlik çalışmaları yapılmıştır. Ölçeğin faktör analizi sonuçları bir ölçek için iyi derecede uygun olduğunu göstermektedir. Ölçeğin Cronbach Alpha Güvenirlik Katsayısı .81 olarak bulunmuştur.

Verilerin Analizi

Verilerin analiz edilmesinde SPSS 23.0 programı kullanılmıştır. Verilerin elde edilmesi sonrasında veri üzerinde normallik analizleri yapılmıştır. Alpar’ın (2003) belirttiği üzere normalliğin test edilmesinde grup büyüklüğünün 50’den küçük olması durumunda Shapiro Wilk testi kullanılır. Araştırma verilerinin normal dağılıma uyup uymadığını anlamak için grup büyüklüğü 50’den küçük olduğundan dolayı Shapiro Wilk testi yapılmıştır. Normallik testinin sonucuna göre normal dağılım göstermeyen veri gruplarının basıklık (kurtosis) ve arpıklık (skewness) değerleri de ele alınmaktadır. Çarpıklık ve basıklık ölçüsü +1 ile -1 aralığında değerler almış olan veri gruplarının normal dağılım gösterdiği kabul edilmektedir (Büyüköztürk, 2017). Toplanan verilerin normal dağılım göstermesi sebebiyle verilerin çözümlenmesinde parametrik testlerden t Testi ve betimsel analiz teknikleri kullanılmıştır.

Uygulama Süreci

İzcilik faaliyetleri toplam 24 ay sürmüştür. 20 ayı aktif eğitim dönemi (2015/2016 ve 2016/2017 eğitim-ğretim dönemleri). Bu tarihler arasında okulların açık olduğu 10 aylık eğitim sürelerinde yapılmıştır. Yaz tatili döneminde ise 2’şer günlük toplam 6 gün yaz kampları yapılmıştır.

Eğitim dönemlerinde (10+10=20 ay) 20 aylık faaliyetlerde her ay düzenli olarak 24 saat etkinlik yapıldığı için toplam eğitim süresi 480 saattir. 3 yaz kampı da eklenirse (her bir yaz kampı 2 gün olup toplam 144 saat) 624 saat bir eğitim süresi ortaya çıkmaktadır. İzcilik etkinlikleri okul içi ve okul dışı olarak planlanmıştır. Okul içi faaliyetler, ders dışı zamanlarda okulun derslik/salon ve bahçe gibi meknlarında yapılmıştır. Okul dışı faaliyetler ise kurum/mekn

gezileri, hafta sonu kampları olarak planlanmıştır. Yaz kampları gibi faaliyetler ise okul dışı mekânlarda yapılmıştır.

BULGULAR ve YORUMLAR

Çalışmanın bu bölümünde araştırma verilerinden elde edilen bulgular yorumlanmıştır.

Araştırmanın ilk alt problemi; öğrencilerin “İnsani değerler puanları ne düzeydedir?” şeklinde tespit edilmişti. Bu durumu ortaya koyabilmek için yapılan betimsel istatistikler Tablo 2’de verilmektedir.

Tablo 2

İmam Hatip Ortaokulu Öğrencilerinin İnsani Değerler Ölçeği Puanlarına İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları

Değişken	n	$\bar{x}$	Ss	Medyan	Ranj	Minimum ve Maksimum Değerler
İnsani Değerler	65	160.46	19.25	64.00	87.00	111-198

Tablo 2’de görüldüğü üzere öğrencilerin insani değerler puanları 111-198 arasında değer almaktadır. İmam hatip ortaokulu öğrencilerinin tek bir grup olarak puan ortalaması ($\bar{x}$ =160,46) dikkate alındığında insani değer seviyelerinin yüksek olduğu söylenebilir.

Araştırmanın ikinci alt problemi “imam hatip ortaokulu öğrencilerinin insani değerler puanlarında deney/kontrol grubuna göre anlamlı farklılıklar var mıdır?” şeklinde belirlenmişti. Bu soruya ait bulguların ortaya konabilmesi açısından veriler üzerinde t-testi analizi uygulanmıştır. Elde edilen bulgular aşağıdaki Tablo 3’te verilmektedir.

Tablo 3

İmam Hatip Ortaokulu Öğrencilerinin İzcilik Eğitimi Alma/Almama Durumuna Göre İnsani Değerler Puanlarına İlişkin t Testi Sonuçları

Değişkenler		n	$\bar{x}$	Ss	sd	t	p
Grup Türü	Kontrol Grubu	30	154.90	19.64	63	-2.57	.01
	Deney Grubu	35	165.91	17.41			

*p<0,05

Tablo 3’e göre İmam hatip ortaokulu öğrencilerinin insani değerler düzeyi izcilik eğitimi alanlar lehine anlamlı derecede yüksektir (p<0,05).

Araştırmanın c alt problemi; öğrencilerin “doĝa sevgisi tutumu puanları ne düzeydedir?” şeklindeir. Bu durumu ortaya koyabilmek için yapılan betimsel istatistikler ise Tablo 4’te verilmektedir.

Tablo 4

İmam Hatip Ortaokulu rencilerinin Doĝa Sevgisi Tutumu leĝi Puanlarına İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları

Deĝiřken	n	$\bar{x}$	Ss	Medyan	Ranj	Minimum ve Maksimum Deĝerler
Doĝa Sevgisi	65	75.01	8.60	77.00	40.00	50-90

Tablo 4’te grldĝ üzere öğrencilerin doĝa sevgisi deĝerine ilişkin tutum puanları 50-90 aralıĝında deĝer almaktadır. Öğrencilerin doĝa sevgisi deĝerine ilişkin tutum puan ortalaması ($\bar{x}$ =75.01) dikkate alındıĝında doĝa sevgisi tutumlarının yüksek olduĝu söylenebilir.

Araştırmanın dördüncü alt problemi ise “imam hatip ortaokulu rencilerinin doĝa sevgisi puanlarında deney/kontrol grubunda bulunmalarına göre anlamlı farklılıklar var mıdır?” şeklinde belirlenmişti. Bu soruya ait bulguların ortaya konabilmesi açısından veriler üzerinde t-testi analizi uygulanmıştır. Elde edilen bulgular ařaĝıdaki Tablo 5’te verilmektedir.

Tablo 5

İmam Hatip Ortaokulu rencilerinin İzcilik Eĝitimi Alma/Almama Durumuna Göre Doĝa Sevgisi Tutumu Puanlarına İlişkin t Testi Sonuçları

Değişkenler		n	$\bar{x}$	Ss	sd	t	p
Grup Türü	Kontrol Grubu	30	71.93	9.78	63	-2.79	.00
	Deney Grubu	35	77.62	6.52			

*p<0,05

Tablo 5’e göre İmam hatip ortaokulu rencilerinin doĝa sevgisi tutumları izcilik eĝitimi alanlar lehine anlamlı derecede yüksektir (p<0,05).

SONUÇ, TARTIşMA ve ÖNERİLER

Deĝerler konusu içinde yařadıĝımız yüzyılda önem kazanmış bunun sonucunda hem eĝitim müfredatlarına girmiş hem de bilimsel çalışmaların konusu haline gelmiştir. nemi anlaşılan deĝerlerin bireylere aktarılma ve kazandırılma sürecinin nasıl olması gerektiĝi konusu ise tartışılmakta ve farklı

yöntemler ileri sürülmektedir. Bu bağlamda toplumsal değerlerin bireylere aktarılmasında izcilik uygulamalarının farklı bir yöntem olup olmadığının tespit edilmesi amacıyla yapılan bu çalışmada söz konusu uygulamaların öğrencilerin insani değerler ve doğa sevgisi tutumlarına etkisi araştırılmıştır.

Çalışma izcilik faaliyetlerine 2 yıl boyunca katılan öğrencilerle, son-test kontrol gruplu deneysel desene göre yürütülmüştür. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin hem insani değerler düzeyi hem de doğa sevgisi tutumları izcilik eğitimi alanlar lehine anlamlı derecede yüksek olduğu görülmüştür. Buradan hareketle izcilik faaliyetlerinin bireylere değerlerin aktarılması ve kazandırılmasında farklı ve faydalı bir yöntem olduğu söylenebilir. Bu araştırmanın sonuçları diğer araştırmaların sonuçlarıyla da uyumludur (Çiftçi ve Cihangir, 2012; Çiftçi, Olaç, Aksakal, Yaman, 2015; Malkoç, 2010).

Yukarıda da ifade edildiği gibi değerlerin kazandırılmasında en az etkili olan yöntem telkin yöntemidir (MEB, 2005). Değerlerin ezberletilmesi ve içeriğinin öğretilmesinin bu anlamda sürece fazla bir katkısının olmadığı görülmektedir. Değerlerin bireylerin yaşamına yön vermesi için onların içselleştirilmesi, bireyin onları bizzat keşfederek hayatında değerleri göstermesi gerekmektedir. Bu anlamda araştırma sonuçlarına izcilik faaliyetlerinin önemli bir işlevi yerine getirdiği söylenebilir.

Değerlerin bireylere aktarılma ve kazandırılma sürecinin iyi planlanması değerlerin içselleştirilmesi bakımından önemlidir. Bu sonuçlar doğrultusunda izcilik faaliyetlerinin değerler öğretiminde bir yöntem olarak okullarda kullanılması ve öğrencilerin izcilik faaliyetlerine katılımı için destekleyici çalışmalar yapılması önemlidir. Ayrıca, öğretmenlerin ve eğitim fakültelerinden mezun olacak öğretmen adaylarının bu tür faaliyetlere özendirilmesi, hizmet öncesi ya da hizmet içi izcilik faaliyetlerini yakından tanıyabileceği dersler/kurslar almaları sağlanmalıdır.

Bu araştırmanın farklı yöntem arayışlarına izciliğinde eklenmesi bakımından örnek olması ve değer çalışmalarına katkı sağlanması beklenmektedir.

KAYNAKÇA / REFERENCES

- Alpar, R. (2003). *Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistiksel Yöntemlere Giriş*. Nobel yayınları.
- Aydın, M. (2010). *Gençliğin Dini ve Sosyal Değerleri*. Çizgi kitabevi yayınları.

- Bıyık İ. (2001). *Ortaėđretim Kurumlarındaki İzcilik Faaliyetlerinin Sosyolojik Açıdan İncelenmesi "Kütahya İli rneği"*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Bilgin, N. (1995). *Sosyal Psikolojide Yöntem ve Pratik alışmalar*. Sistem yayıncılık.
- Büyüköztürk, ř. (2017). *Sosyal Bilimler için Veri Analizi El Kitabı*. PegemA.
- Coşkuner, Z. (2011). *Türkiye İzcilik Federasyonu'nun Faaliyetlerine Katılanların Beklenti ve Memnuniyet Düzeylerinin Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Çelebi, N. (2010). Ahlk, etik ve toplum. *Bilge Dergisi*, 10, 3-11.
- Çiftçi, S. & Cihangir, . (2012). İlköğretim, 4. ve 5. sınıf izci öğrencilerin çevreye karşı tutumları. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 10(23), 49-64.
- Çiftçi, S., Ola, F. T., Aksakal, N. B. & Yaman, . (2015). Değerler eğitiminde izciliğin yerine ilişkin izci lideri öğretmenlerin görüşleri. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 13(29), 415- 437.
- Ekşi, H. & Katılmış, A. (2011). Değerler eğitimi yaklaşımları. *DİB Diyanet Aylık Dergisi*, 245, 11-15.
- Fichter, J. (1990). *Sosyoloji Nedir*. Nilgün elebi (ev.). Selçuk niversitesi yayınları.
- Güngör, E. (1993). *Değerler Psikolojisi zerine Araştırmalar*. tken yayınları.
- Güven, İ. (2003). Osmanlı'dan günümüze izciliğin gelişimi ve Türk eğitim tarihindeki yeri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 36(1), 65-72.
- Habermas, J. (2003). *İnsan Doğasını Geleceği* (ev. K.H. Ökten). Everest yayınları.
- İzcilik Federasyonu Başkanlığı (1996). *İzcinin El Kitabı*. İzcilik Federasyonu Başkanlığı yayınları.
- Kenan, S. (2019). Modern eğitimde kaybolan nokta: değerler eğitimi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 9(1), 259-295.
- Kilby, R. W. (1993). *The Study of Human Values*. University Press of America.
- Kirschenbaum, H. (1992). A comprehensive model for value education and moral education. *Phi Delta Kappa*, 73(10), 771-776.

- Kirschenbaum, H. (2000). From values clarification to character education: A personel journey. *Journal of Humanistic Counselling, Education and Devolepment*, 39(1), 4-20.
- Kutlu, E. B. (2001). *İzcilik Etkinliklerine Katılan ve Katılmayan Öğrencilerin Özgüven Düzeylerinin Karşılaştırılması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Lickona, T. (1993). The return of character education. *Educational Leadership*, 51(3), 6-11.
- Malkoç, N. (2010). *İlköğretim Okullarında İzcilik Faaliyetlerinin Amaca Uygunluğunun Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2005). *Sosyal Bilgiler Öğretim Programı*. MEB, TTKB yayınları.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2018). *Öğretim Programları*. www.mufredat.meb.gov.tr/Programlar.aspx, Erişim tarihi: 15.10.2019
- Özensel, E. (2003). Sosyolojik bir olgu olarak değer. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1(3), 217-239.
- Resmi Gazete, 16 Mayıs 1992, Sayı: 21230, s. 2-15.
- Ryan, K. (1993). Mining the values in the curriculum. *Educational Leadership*, 51(3), 16-18.
- Türk Dil Kurumu [TDK]. (2020). *Genel Türkçe sözlük*. www.sozluk.gov.tr, Erişim tarihi: 21.01.2020
- Theodorson G. & Theodorson, A. (1979). *A Modern Dictionary of Sociology*. Barnes and Noble Books.
- Yeşil, R. & Aydın, D. (2007). Demokratik değerlerin eğitiminde yöntem ve zamanlama. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(2), 65-84.